

Вікторія Стинська, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Марія Чепіль, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Любов Прокопів, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

КЕЙС-МЕТОД – ІННОВАЦІЯ У МЕТОДИЦІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено інноваційній технології підготовки студентів магістратури у закладі вищої освіти – кейс-методу. Кейс-метод розглядається як інтерактивна система методів навчання, скерована на формування у майбутніх фахівців теоретичних знань, компетентностей, особистісних якостей та бажання вчитися упродовж життя.

Під час проведення дослідження було застосовано такі методи дослідження: системний аналіз, синтез та узагальнення науково-педагогічної і спеціальної літератури.

Результати дослідження: проаналізовано суть кейс-методу; типи кейсів, структуру та методіку його проведення; виокремлено переваги використання кейс-методу у процесі навчання магістрів у ЗВО.

Ключові слова: кейс-метод; технологія ситуаційного навчання; інновація; методіка; студент; викладач; магістратура; ЗВО.

Літ. 6.

Viktoriiia Stynska, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Professor, Professor of the Pedagogy and
Educational Management Department named after Bohdan Stuparyk
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Mariya Chepil, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the General Pedagogy and Preschool
Education Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Liubov Prokopiv, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Pedagogy Educational Management Department named after Bohdan Stuparyk
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

CASE METHOD – AN INNOVATION IN THE METHODOLOGY OF TRAINING MASTER'S STUDENTS IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

The article is devoted to an innovative technology for training master's students in a higher education institution – the case method. The case method is considered as an interactive system of teaching methods aimed at forming theoretical knowledge, competencies, personal qualities and the desire to learn throughout life in future specialists.

The purpose of the article is to analyze the peculiarities of using the case method in the practice of training master's students in a higher education institution (HEI).

The research methods used in the study were: systematic analysis, synthesis and generalization of scientific, pedagogical and specialized literature.

The results of the study: the essence of the case method is analyzed; types of cases, structure and methodology of its implementation; the advantages of using the case method in the process of teaching masters in higher education institutions are highlighted.

It is concluded that the case method is innovative, flexible, adaptive, and provides for the maximum approximation of students to real situations of professional activity and adequate decision-making. With the help of the case method, future specialists have the opportunity to study complex professional issues, develop the ability to identify problems, analyze and develop action programs, which will allow them to act in a balanced manner in a real situation in the future. Prospects for further research are to study the system of training future university teachers by means of case technologies.

Keywords: case method; technology of situational learning; innovation; methodology; student; teacher; master's degree; higher education institution.

Постановка проблеми. Сучасні світові стандарти в галузі освіти передбачають підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних інтегрувати теоретичні знання і практичні уміння у цілісну систему. Для успішної реалізації особистісного потенціалу кожного студента в освітньому процесі мають бути створені умови для формування таких якостей особистості, як професійна мобільність, уміння інтегруватись у динамічне суспільство, критичність мислення, уміння генерувати нові ідеї, здатність приймати нестандартні рішення, комунікативні уміння, уміння працювати в команді, моделювати навчальні та виховні ситуації, адаптуватися до нової інформації; ідентифікувати й розв'язувати реальні життєві проблеми. Тому постає потреба в перегляді технологій підготовки викладачів ЗВО, оновлення змісту, методології та середовища навчання, пошуку і використання інноваційних технологій, які ґрунтуються на нових досягненнях науки, гарантують результативність освітнього процесу. Однією із таких інноваційних технологій, які необхідно активно впроваджувати для підготовки викладачів ЗВО, є технологія ситуаційного навчання або кейс-метод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд науково-методичної літератури показав, що на сучасному етапі проблеми фахової підготовки викладачів висвітлено у працях В. Андрущенко, В. Беха, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, І. Передборської, В. Радкевич та ін. Проблеми використання кейсів у підготовці майбутніх фахівців присвячені дослідження Л. Каніщенко, Л. Козак, Т. Пащенко, П. Шеремета, Л. Штефан та ін.

Формулювання мети і завдань статті – проаналізувати особливості використання кейс-методу у практиці підготовки студентів магістратури у закладі вищої освіти (далі – ЗВО).

Методи дослідження: системний аналіз, синтез та узагальнення науково-педагогічної і спеціальної літератури.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі кейс-технології розглядають як [1, 40]:

- продуктивний засіб формування компетентнісних професійних навичок (О. Тарановська, Л. Добровольська, О. Макаров);
- засіб якісного оновлення української освіти (Ю. Сурмін);
- сучасну технологію професійно-орієнтованого навчання (А. Долгоруков);
- форму інтерактивного навчання майбутніх фахівців (В. Ягоднікова);
- метод ситуативного навчання на конкретних прикладах.
- інтерактивну систему методів навчання, скеровану на формування у майбутніх фахівців теоретичних знань, компетентностей, особистісних якостей

та бажання вчитися упродовж життя (О. Ісаєва, Г. Шайнер, І. Розман).

Відповідно, узагальнюючи наведені твердження, під кейс-технологією розумітимемо метод навчання, що полягає у розв'язанні реальних проблем, які можуть зустрічатися у професійній діяльності. В основі кейс-методу – принцип випадку (case), який необхідно дослідити, проаналізувати, обговорити та запропонувати варіанти можливих рішень.

Наш науковий пошук засвідчив, що появу кейс-методу пов'язують з Гарвардською бізнес-школою, де у 1919 р. економіст і педагог Г. Раффлс запропонував використання кейсів у навчанні. У 1920-х рр. професор Гарвардської бізнес-школи Дж. Пірсон розробив концепцію використання кейсів у навчанні, яку систематизував відомий педагог та лідер в галузі менеджменту Е. Гаус.

Але справжній прорив у застосуванні кейс-методу в навчанні стався в 1924 р., коли до Гарвардської бізнес-школи прийшов професор Д. Бейкер, який запропонував створити цілу курсову програму на основі кейсів. Впроваджуючи інтерактивні форми навчання, він радив студентам вивчати реальні ситуації, які вони можуть зустріти в майбутньому в професійному житті.

На сучасному етапі кейс-метод не тільки знайшов широке використання в західноєвропейських ЗВО в галузі менеджменту і маркетингу, але й активно імплементувався у консорціумі інших сфер.

Цілі кейс-методу:

- розвиток критичного мислення і аналітичних навичок;
- навчання студентів знаходити ефективні рішення у складних ситуаціях та працювати в команді;
- вивчення й аналіз реальних кейсів, які сталися в різних сферах діяльності, таких як бізнес, медицина, юриспруденція та інші;
- розвиток навичок комунікації, лідерства та співпраці;
- навчання студентів робити правильний вибір на основі аналізу фактів та доказів;
- підготовка студентів до розв'язання реальних проблем на практиці;
- розвиток креативності та інноваційного мислення у студентів [2].

Отже, кейс-метод покликаний формувати найважливіші для майбутнього фахівця професійні компетентності. Розглянемо детальніше особливості його використання.

Відповідно до поставлених цілей, технологічна схема роботи з кейсом передбачає таку послідовність етапів:

- ознайомлювальний (запропонувати тему, над якою передбачається працювати студентам, “входження” і розуміння ситуації);
- аналітичний етап (сформулювати запитання

для певної теми, організувати обговорення кейса (дискусія, презентація), пошук варіантів рішень));

– підсумковий етап (оцінювання і вибір оптимального рішення, захист, формулювання підсумкової думки).

Кейс-метод не має на меті давати конкретні відповіді на поставлені запитання. Головне завдання – навчити знаходити їх самостійно. Це дає змогу студентові у штучно створеному професійному середовищі, використовуючи власний досвід, формулювати висновки, використовувати на практиці одержані знання, пропонувати власне (або групове) розв’язання проблеми, яка не має однозначного вирішення [4].

Сформувані важливі для представників педагогічної професії практичні вміння й навички (комплексний підхід до аналізу та оцінки фактів; логічний і причиново-наслідковий стиль мислення; наукова комунікація тощо) допомагають різні види робіт, а саме: аналіз конкретних ситуацій, їх обговорення, пошук необхідної інформації, ознайомлення з різними шляхами розв’язання проблеми [5, 147].

У методологічному контексті кейс-метод становить складну систему, в яку інтегровано інші методи навчання: моделювання, системний аналіз, проблемний метод, уявний експеримент, метод опису, метод класифікації, ігрові методи, брейнстормінг (“мозковий штурм”); дискусія, метод спроб і помилок, метод колективного блокнота, виконання творчих завдань в “Р-групах”, метод синектики, метод морфологічного аналізу, метод фокальних об’єктів, метод контрольних питань, метод семикратного пошуку, метод інверсії (зворотного руху), метод номінальної групової техніки, метод Дельфі та ін. [3, 157].

Наш науковий пошук засвідчив, що у практиці роботи у ЗВО трапляються такі типи кейсів: кейс-випадок, кейс-вправа і кейс-ситуація [2].

Кейс-випадок – це короткий кейс, що використовується для аналізу конкретної ситуації, проблеми або явища. У навчальних цілях кейс-випадки застосовуються для дослідження і аналізу певних ситуацій, які можуть зустрітися у реальному житті.

Кейс-вправа – кейс, що використовується для розвитку практичних навичок та вмінь. Найчастіше такий кейс включає аналіз фактів, розробку стратегій, вибір кращого варіанту рішення, оцінку можливих наслідків тощо.

Кейс-ситуація – класичний кейс, який складається із завдання або сценарію, який пропонується студентам або учасникам навчального процесу для розв’язання практичних проблем або ситуацій. Зазвичай кейси містять опис проблеми або ситуації, що потребує вирішення, а також інформацію про контекст, умови, обмеження та можливі варіанти дій. Учасники повинні аналізувати та оцінювати інформацію, розглядати можливі варіанти дій, вибрати оптимальний варіант та формулювати реко-

мендації для врегулювання проблеми або ситуації. Цей метод дає змогу студентам набутти практичного досвіду та навичок розв’язання реальних проблем, що може бути корисним у майбутній кар’єрі.

Кейс-метод як інновація має значні переваги щодо використання в освітньому процесі ЗВО на противагу традиційним технологіям навчання.

По-перше, кейс-метод дає можливість учасникам навчального процесу набутти практичного досвіду подолання реальних проблем та ситуацій, що може бути корисним у майбутній кар’єрі.

По-друге, кейс-метод сприяє розвитку креативності, оскільки учасники навчального процесу повинні висувати нові ідеї та розглядати різні підходи до розв’язання проблем.

По-третє, кейс-метод дає змогу розвинути різноманітні компетенції. За твердженням Г. Товканець [6, 149], педагогічна цінність кейс-методу полягає у тому, що в процесі навчання інтенсивно розвиваються особистісні та професійні здібності, формуються такі практичні навички та вміння: аналітичні; творчі; комунікативні; соціальні; критичне мислення.

По-четверте, під час роботи над кейсом у студентів розвивається система цінностей, професійних позицій, життєвих установок, своєрідного професійного світосприймання. Цьому сприяє особливість навчання за кейс-методом, що полягає не в отриманні готових знань, а в його виробленні, співтворчості студента і викладача [3, 155].

Отже, кейс-метод є ефективним інструментом навчання, який сприяє:

- розвитку навичок структуризації інформації та ідентифікації проблем;
- освоєнню технологій вироблення управлінських рішень різного типу (стратегічних, тактичних);
- актуалізації і критичному оцінюванні накопиченого практичного досвіду;
- ефективній комунікації у процесі колективного пошуку і обґрунтування рішення;
- руйнуванню стереотипів і штампів в організації пошуку вірного рішення;
- стимулюванню інновацій за рахунок синергетики знань – розвиток системного, концептуального знання;
- підвищенню мотивації на розширення бази ретричного знання для виконання прикладних завдань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, встановлено, що кейс-метод є інноваційним, гнучким, адаптивним, передбачає максимальне наближення студентів до реальних ситуацій професійної діяльності та прийняття адекватних рішень. За допомогою кейс-методу майбутні фахівці мають можливість вивчати складні професійні питання, формувати вміння виокремлювати проблеми, аналізувати і розробляти програми дій, що допоможе у майбутньому виважено діяти у реаль-

НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ П'ЯТИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ній ситуації. Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні системи підготовки майбутніх викладачів ЗВО засобами кейс-технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ісаєва О., Шайнер Г., Розман І. Кейс-технологія як інноваційний підхід викладання дисциплін у кризових умовах. *Молодь і ринок*. 2021. № 11. С. 39–43.

2. Кейс-технології у навчанні. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/keys-tehnologiyi-u-navchanni/>.

3. Козак Л.В. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітнологічний дискурс*, 2015. № 3 (11). С. 153–159.

4. Пашченко Т.М. Кейс-метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін. *Молодь і ринок*. 2015. № 8. С. 94–99.

5. Стинська В.В., Прокопів Л.М. Інноваційні методики викладання дисциплін у ЗВО в процесі магістерської підготовки. *Гірська школа українських Карпат*. 2020. № 22. С. 145–150.

6. Товканець Г.В. Особливості застосування кейс-методу у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота"*. 2011. Вип. 20. С. 148–150.

REFERENCES

1. Isaieva, O., Shainer, H. & Rozman, I. (2021). Keistechnologhiia yak innovatsiinyi pidkhdid vykladannia dystsyplin

u kryzovykh umovakh [Case technology as an updated approach to teaching disciplines in crisis]. *Youth & market*. No. 11. pp. 39–43. [in Ukrainian].

2. Keis-tehnolohii u navchanni [Case technologies in education]. Available at: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/keys-tehnologiyi-u-navchanni/>. [in Ukrainian].

3. Kozak, L.V. (2015). Keis-metod u pidhotovtsi maibutnikh vykladachiv do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti [Keis-method in preparation of future teachers to innovative professional activity]. *Educological discourse*. No. 3 (11). pp. 153–159. [in Ukrainian].

4. Pashchenko, T.M. (2015). Keis-metod yak suchasna tekhnolohiia navchannia spetsialnykh dystsyplin [Case-method as a modern technology of teaching special disciplines]. *Youth & market*. No. 8. pp. 94–99. [in Ukrainian].

5. Stynska, V.V. & Prokopiv, L.M. (2020). Innovatsiini metodyky vykladannia dystsyplin u ZVO v protsesi mahisterskoi pidhotovky [Innovative teaching methods in hei in the process of master's training]. *Mountain school of Ukrainian Carpaty*. No. 22. pp. 145–150. [in Ukrainian].

6. Tovkanets, H.V. (2011). Osoblyvosti zastosuvannia keis-metodu u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnoho fakhivtsia [Peculiarities of application of case-method in training the future specialist]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series "Pedagogy, social work"*. 2011. Vol. 20. pp. 148–150. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.04.2023

УДК 373.5.016:81.161.2'233:398

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.279118>

Надія Луцан, доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Олександр Воробець, аспірант кафедри початкової освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ П'ЯТИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто питання формування мовленнєвої компетентності учнів п'ятих класів на уроках української мови засобом усної народної творчості. Проаналізовано основні дослідження і публікації щодо розв'язання порушеної проблеми, окреслено перспективи її подальшого вивчення. Визначено низку суперечностей, врегулювання яких сприятиме ефективному формуванню мовленнєвих умінь і навичок учнів. Автором констатується, що розвиток мовленнєвої компетентності школярів доцільно здійснювати на засадах особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів з використанням інноваційних технологій навчання.

Ключові слова: мовленнєва компетентність; український фольклор; уроки української мови; діяльнісний підхід; інноваційні технології.

Лім. 8.

Niadia Lutsan, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Primary Education Department
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Oleksandr Vorobets, Postgraduate Student of the Primary Education Department of
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

NATIONAL CREATIVITY AS A MEANS OF FORMING THE FIFTH GRADE STUDENTS' SPEECH COMPETENCE IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS

The article deals with the issue of forming the fifth grade students' speech competence in ukrainian language lessons by means of national creativity. The analysis of the main studies and publications on solving the problem is presented, its unresolved aspects are highlighted as well.